

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2001-2002

3 JUNI 2002

Wetsontwerp tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek aangaande de territoriale bevoegdheid van de rechter inzake bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

33.146/2

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, op 12 maart 2002 door de voorzitter van de Senaat verzocht hem, binnen een termijn van ten hoogste een maand, van advies te dienen over een ontwerp van wet «tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek aangaande de territoriale bevoegdheid van de rechter inzake bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging (amendementen nrs. 1 tot 6 van de regering) (stuk Senaat, nr. 2-1004/2, 2001-2002)», heeft op 27 mei 2002 het volgende advies gegeven:

Amendement nr. 2 (ontworpen artikel 663bis van het Gerechtelijk Wetboek)

Dit amendement strekt ertoe alleen de politierechtbank van de plaats van het ongeval bevoegd te verklaren voor vorderingen tot vergoeding van schade ontstaan uit een verkeersongeval.

De ontworpen tekst houdt een impliciete opheffing in van artikel 13 van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, welke bepaling als volgt luidt:

«... de verzekeraar (kan) door de benadeelde in België worden gedagvaard, hetzij voor de rechter van de plaats van het feit waar

Zie:
Stukken van de Senaat:
2-1004 - 2001/2002:

Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Nr. 2: Amendementen.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2001-2002

3 JUIN 2002

Projet de loi modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la compétence territoriale du juge en matière de saisies conservatoires et de moyens d'exécution

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT

33.146/2

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le président du Sénat, le 12 mars 2002, d'une demande d'avis, dans un délai ne dépassant pas un mois, sur un avant-projet de loi «modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne la compétence territoriale du juge en matière de saisies conservatoires et de moyens d'exécution (amendements n°s 1 à 6 du gouvernement) (doc. Sénat, n° 2-1004/2, 2001-2002)», a donné le 27 mai 2002 l'avis suivant:

Amendement n° 2 (article 663bis en projet du Code judiciaire)

Cet amendement a pour but de rendre exclusivement compétent le tribunal de police du lieu de l'accident pour les demandes relatives à la réparation d'un dommage résultant d'un accident de la circulation.

Le texte en projet abroge implicitement l'article 13 de la loi du 21 novembre 1989 relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automoteurs, lequel dispose:

«... la personne lésée peut citer l'assureur, en Belgique, soit devant le juge du lieu où s'est produit le fait générateur du

Voir:
Documents du Sénat:
2-1004 - 2001/2002:

N° 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.

N° 2: Amendements.

uit de schade is ontstaan, hetzij voor de rechter van de woonplaats van de benadeelde, hetzij voor de rechter van de zetel van de verzekeraar.»

Met het oog op de rechtszekerheid behoort het voormelde artikel 13 uitdrukkelijk te worden opgeheven.

Amendement nr. 3 (artikel 4 van het ontwerp)

Het voorontwerp van wet houdt een afwijking in van de regel vervat in artikel 3 van het Gerechtelijk Wetboek, welk artikel als volgt luidt:

«De wetten op de rechterlijke organisatie, de bevoegdheid en de rechtspleging zijn van toepassing op de hangende rechtsgedingen, zonder dat die worden onttrokken aan de instantie van het gerecht waarvoor zij op geldige wijze aanhangig zijn, en behoudens de uitzonderingen bij de wet bepaald.»

In afwijking van artikel 3 van het Gerechtelijk Wetboek houdt amendement nr. 3 in dat de nieuwe wet betreffende de territoriale bevoegdheid onmiddellijk van toepassing is «op de aanhangig zijnde rechtsgedingen ter zake waarvan geen beslissing tot vaststelling van de bevoegdheid is genomen».

Dat een nieuwe regel inzake (materiële of territoriale) bevoegdheid onmiddellijk van toepassing wordt, kan aanleiding geven tot ernstige juridische en praktische ongemakken. Krachtens het beginsel van de personele rechtsmacht van de rechter moet een zelfde rechter zitting hebben aan het begin en aan het eind van het geding, opdat hij met kennis van zaken het hem voorgelegde geschil kan beslechten(1).

Daaruit volgt dat wanneer in een lopende zaak die aan een rechter onttrokken is één of meer terechtzittingen hebben plaatsgehad, deze zullen moeten worden overgedaan. De vraag rijst eveneens wat er met in beraad genomen zaken moet gebeuren. Men kan zich voorts afvragen hoe de onderzoeksmaatregelen die bevolen zijn door de rechter aan wie de zaak intussen onttrokken is, en inzonderheid de deskundigenonderzoeken, voor het nieuwe rechtscollege zullen worden voortgezet. Deze vraag zou des te lastiger kunnen blijken wanneer het nieuwe rechtscollege de zaak in een andere taal behandelt dan het rechtscollege waaraan de zaak inmiddels onttrokken is.

Om die ongemakken te voorkomen en teneinde de afhandeling van lopende zaken niet te sterk te vertragen, wordt voorgesteld de nieuwe wet alleen onmiddellijk in werking te laten treden voor de lopende zaken waarin nog geen eindvonnis of tussenvonnis is geveld.

Het zou eveneens wenselijk zijn de nieuwe wet niet te laten gelden voor gedingen waarvoor al een of meer rechtsdagen gehouden zijn of in uitzicht zijn gesteld, noch voor gedingen waarin de zaak in beraad is genomen.

Amendement nr. 6 (artikel 7 van het ontwerp)

De Raad van State ziet het nut van deze bepaling niet in, aangezien in burgerlijke zaken de datum van inschrijving op de rol van een rechtbank niet tot gevolg heeft dat de verjaring wordt gestuit. Overeenkomstig artikel 2246 van het Burgerlijk Wetboek wordt de verjaring gestuit door dagvaarding voor de politierechtbank.

(1) G. Closset-Marchal, L'application dans le temps des lois de droit judiciaire civil, Bruylant 1983, nr. 184, blz. 150. Zie ook artikel 779 van het Gerechtelijk Wetboek, dat de volgende bepaling bevat: «... (De rechters) moeten alle zittingen over de zaak bijgewoond hebben. Een en ander op straffe van nietigheid.»

dommage, soit devant le juge de son propre domicile, soit devant le juge du siège de l'assureur.»

Dans un souci de sécurité juridique, il convient d'abroger formellement l'article 13, précité.

Amendement n° 3 (article 4 du projet)

L'avant-projet de loi déroge à la règle énoncée à l'article 3 du Code judiciaire en vertu de laquelle:

«Les lois d'organisation judiciaire, de compétence et de procédure sont applicables aux procès en cours sans dessaisissement cependant de la juridiction qui, à son degré, en avait été valablement saisie et sauf les exceptions prévues par la loi.»

En dérogeant à l'article 3 du Code judiciaire, l'amendement n° 3 impose l'application immédiate de la loi nouvelle de compétence territoriale «aux procédures en cours dans lesquelles n'est pas intervenue une décision fixant la compétence».

L'application immédiate d'une règle nouvelle de compétence (matérielle ou territoriale) peut susciter de sérieux inconvénients judiciaires et pratiques. Le principe de la magistrature personnelle du juge veut, en effet, «qu'un même juge siège au début et à la fin de l'instance afin qu'il puisse trancher en connaissance de cause, la contestation qui lui a été soumise(1)».

Il en résulte que si dans une affaire en cours devant le juge dessaisi, une ou plusieurs audiences ont été tenues, celles-ci devront être recommencées. L'on peut aussi s'interroger sur le sort des affaires mises en délibéré. De même encore, peut-on se demander comment se poursuivront, devant la juridiction nouvelle, les mesures d'instruction ordonnées par le juge dessaisi et notamment les expertises. La question pourrait s'avérer d'autant plus délicate si la juridiction dessaisie statue dans une autre langue que celle de la juridiction nouvelle.

Pour éviter ces inconvénients, et afin de ne pas ralentir exagérément le sort d'affaires pendantes, il est suggéré de limiter l'effet immédiat de la loi nouvelle aux affaires en cours dans lesquelles n'est pas intervenu un jugement définitif ou avant dire droit.

Il serait de même souhaitable que la loi nouvelle laisse en dehors de son action les instances dans lesquelles une ou plusieurs audiences de plaidoiries ont été tenues ou fixées de même que celles dans lesquelles la cause a été mise en délibéré.

Amendement n° 6 (article 7 du projet)

Le Conseil d'État n'aperçoit pas l'utilité de cette disposition, dès lors qu'en matière civile la date de l'inscription au rôle d'une juridiction n'a pas pour effet d'interrompre la prescription. Conformément à l'article 2246 du Code civil, c'est la citation devant le tribunal de police qui aura interrompu la prescription.

(1) G. Closset-Marchal, L'application dans le temps des lois de droit judiciaire civil, Bruylant 1983, n° 184, p. 150. Voir également l'article 779 du Code judiciaire qui prévoit que «(les juges) doivent avoir assisté à toutes les audiences. Le tout à peine de nullité.»

De kamer was samengesteld uit:

De heer Y. KREINS, kamervoorzitter;

De heren P. VANDERNOOT en J. JAUMOTTE, staatsraden;

De heren J. van COMPERNOLLE en B. GLANSDORFF, assessoren van de afdeling wetgeving;

Mevrouw B. VIGNERON, griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de heer A. LEFEBVRE, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door mevrouw A.-F. BOLLY, adjunct-referendaris.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de heer J. JAUMOTTE.

De griffier,

B. VIGNERON.

De voorzitter,

Y. KREINS.

La chambre était composée de:

M. Y. KREINS, président de chambre;

MM. P. VANDERNOOT et J. JAUMOTTE, conseillers d'État;

MM. J. van COMPERNOLLE et B. GLANSDORFF, assesseurs de la section de législation;

Mme B. VIGNERON, greffier.

Le rapport a été présenté par M. A. LEFEBVRE, auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée et exposée par Mme A.-F. BOLLY, référendaire adjoint.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. J. JAUMOTTE.

Le greffier,

B. VIGNERON.

Le président,

Y. KREINS.